

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl mimo ústní jednání a bez přítomnosti účastníků v senátě složeném z předsedy Jana Musila, soudce Vladimíra Sládečka a soudce zpravodaje Jaroslava Fenyka o ústavní stížnosti stěžovatelů **1) Ing. J. V.**, a **2) L. V.**, obou zastoupených JUDr. Soňou Luňákovou, advokátkou se sídlem Praha 2, Náplavní 2013/1, adresa pro doručování Praha 3, Hradecká 3, proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 11. 5. 2015, č. j. 10 C 276/2013-97, za účasti Obvodního soudu pro Prahu 2 jako účastníka řízení a obchodní společnosti Generali Pojišťovna a.s., se sídlem Praha 2, Bělehradská 132, právně zastoupené Mgr. Josefem Veverkou, advokátem se sídlem Praha 5, Kinských 76/7, jako vedlejšího účastníka řízení, takto:

- I. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 11. 5. 2015, č. j. 10 C 276/2013-97, bylo porušeno právo stěžovatelů na spravedlivý proces zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a právo na ochranu majetku zaručené čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Toto rozhodnutí se proto ruší.**

Odůvodnění:

I.

1. Ústavní stížností, doručenou Ústavnímu soudu dne 3. 8. 2015, která splňuje formální náležitosti stanovené zákonem č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatelé domáhali zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí s tvrzením, že jím bylo porušeno právo stěžovatelů na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod, jakož i právo na ochranu majetku ve smyslu čl. 11 odst. 1, 3 a 4 Listiny.

II.

2. Z ústavní stížnosti, jejích příloh, spisového materiálu vedeného Obvodním soudem pro Prahu 2 pod sp. zn. 10 C 276/2013, jakož i ze své úřední činnosti, zjistil Ústavní soud následující skutečnosti.

3. Stěžovatelé se svou žalobou domáhali vydání rozhodnutí, jímž by soud uložil obchodní společnosti Generali Pojišťovna a.s. (zde vedlejší účastník) povinnost zaplatit jim částku ve výši 7.027,- Kč s příslušenstvím. Tuto žalobu odůvodnili tím, že uzavřeli cestovní smlouvu s cestovní kanceláří VIVAMONDE s.r.o. na zájezd do Turecka za cenu 56.892,- Kč. Tento zájezd se však neuskutečnil, neboť cestovní kancelář se dostala do úpadku. Protože cestovní kancelář byla na základě pojistné smlouvy ze dne 14. 3. 2011, č. 1710110036, pro případ úpadku pojištěna u vedlejšího účastníka, uplatnili stěžovatelé u vedlejšího účastníka svůj nárok na výplatu pojistného plnění. Tento nárok byl však ze strany vedlejšího účastníka uspokojen pouze co do částky 49.865,- Kč, a to s odůvodněním, že součet všech oprávněných nároků klientů předmětné cestovní kanceláře převyšil limit pojistného plnění sjednaný v rámci pojistné smlouvy ze dne 14. 3. 2011, a proto mají klienti předmětné cestovní kanceláře právo pouze na uspokojení poměrné části jejich nároku. S tímto závěrem se však stěžovatelé neztotožnili, a proto se se svou žalobou obrátili na soud.

4. V rámci řízení o shora uvedené žalobě podal vedlejší účastník soudu návrh na přerušení řízení mj. dle § 109 odst. 2 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“). Tento svůj návrh zdůvodnil probíhajícím řízením o jeho ústavní stížnosti, v jehož rámci je řešena otázka, která má význam pro rozhodnutí soudu i v nyní souzeném sporu, a to, zda je pojišťovna povinna plnit nad rámec sjednaného limitu pojistné částky dle ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 159/1999 Sb.“), či nikoliv. Vedlejší účastník v tomto svém návrhu dále uvedl, že předmětné řízení, vedené Ústavním soudem pod sp. zn. III. ÚS 1996/13, „*se týká skutkově a právně zcela totožné věci projednávané v tomto řízení*“ (viz č. I. 46 – 47), a proto je namístě vyčkat rozhodnutí Ústavního soudu, neboť je nezbytné, aby v obdobných věcech bylo rozhodováno obdobně.

5. Tento návrh vedlejšího účastníka na přerušení řízení byl usnesením Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 11. 5. 2015, sp. zn. 10 C 276/2013, zamítnut. Téhož dne soud prvního stupně vyhlásil rovněž rozhodnutí ve věci samé, když svým rozsudkem č. j. 10 C 276/2013-97 žalobu stěžovatelů zamítl (výrok I.) a rozhodl o tom, že stěžovatelé jsou povinni zaplatit vedlejšímu účastníku společně a nerozdílně náklady řízení ve výši 8.712,- Kč (výrok II.). Soud prvního stupně k tomu uvedl, že vedlejší účastník postupoval při stanovení výše pojistného plnění, na něž mají stěžovatelé nárok, v souladu s § 8 odst. 2 zákona č. 159/1999 Sb., který opravňuje pojistníka a pojistitele ke sjednání limitu pojistného plnění, jakož i v souladu se všeobecnými pojistnými podmínkami vedlejšího účastníka schválenými Ministerstvem financí a Ministerstvem pro místní rozvoj, v nichž je jednoznačně uvedeno, že pojistná částka stanovená v pojistné smlouvě je horní hranicí plnění pojistitele v případě pojistné události, a dále to, že převyší-li součet všech řádně uplatněných nároků pojištěných osob pojistnou částku, plnění pojistitele se poměrně sníží. Pokud pak stěžovatelům nebyla na základě takto sjednaného pojištění uhrazena celá jimi zaplacená cena zájezdu, a to s ohledem na podmínky pojistné smlouvy, které stěžovatelé nemohli ovlivnit, měli tito dle názoru soudu prvního stupně za účelem ochrany svých práv sami uzavřít s jakoukoli

pojišťovnou pojistnou smlouvu pro případ neuskutečnění zájezdu a nespolehat pouze na pojištění cestovní kanceláře proti úpadku.

6. Dne 16. 7. 2015 byl Ústavním soudem ve věci vedené pod sp. zn. III. ÚS 1996/13 vydán nálezn, jímž Ústavní soud zamítl ústavní stížnost vedlejšího účastníka, o kterou vedlejší účastník opíral svou žádost o přerušlení řízení i v nyní souzené věci. Ústavní soud tak učinil s odůvodněním, že při rozhodování soudu o nároku klientů cestovní kanceláře vůči pojišťovně, s níž cestovní kancelář uzavřela pro případ svého úpadku pojistnou smlouvu ve smyslu zákona č. 159/1999 Sb., je třeba vykládat příslušná ustanovení zákona takovým způsobem, který je souladný s ústavním pořádkem i se závazky České republiky plynoucími z jejího členství v Evropské unii, přičemž za takový výklad je v daném případě třeba považovat výklad směřující k plnému vrácení zákazníkem zaplacené ceny zájezdu.

III.

7. Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 11. 5. 2015, č. j. 10 C 276/2013-97, stěžovatelé napadli ústavní stížností. V ní namítli, že soud prvního stupně rozhodl nesprávně, pokud jim nepřiznal plnou náhradu za cenu zájezdu, který se z důvodu úpadku pojištěné cestovní kanceláře neuskutečnil. V této souvislosti stěžovatelé poukázali na nálezn sp. zn. III. ÚS 1996/13 vydaný v mezidobí Ústavním soudem, v němž tento upřednostnil takový výklad příslušných ustanovení zákona č. 159/1999 Sb., z něhož vyplývá povinnost pojišťovny k plné náhradě klientem cestovní kanceláře uhrazené ceny zájezdu. Pokud soud prvního stupně stěžovatelům náhradu v plné výši nepřiznal, je dle názoru stěžovatelů třeba považovat jeho rozhodnutí za protiústavní, neboť je založeno na protiústavním a rovněž nikoli eurokonformním výkladu zákona č. 159/1999 Sb., což dle názoru stěžovatelů nelze připustit.

IV.

8. K ústavní stížnosti se k výzvě Ústavního soudu vyjádřil vedlejší účastník. Ten ve svém obsáhlém vyjádření ze dne 4. 11. 2015 uvedl, že se ztotožňuje se závěry soudu prvního stupně, které byly řádně odůvodněny, přičemž má za to, že ústavní stížnost není důvodná. Jde-li o odkaz stěžovatelů na nálezn ze dne 16. 7. 2015, sp. zn. III. ÚS 1996/13, pak je dle názoru vedlejšího účastníka třeba poukázat na několik základních rozporů, které s sebou předmětný nálezn nese, jakož i otázky, které předmětný nálezn pomíjí. Předmětný nálezn dle názoru vedlejšího účastníka předně nereflektuje, že byt' je cílem směrnice Rady ze dne 13. června 1990 o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy č. 90/314 EHS (dále jen „Směrnice č. 90/314/EHS“), které se předmětný nálezn dovolává, zajištění plné náhrady klientům cestovních kanceláří, jež se dostaly do úpadku, vnitrostátní právní řád pojišťovnam možnost k poskytnutí takové plné náhrady nedává, neboť pokud by tak pojišťovny činily, porušovaly by tím současně své povinnosti plynoucí ze zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů. Vedlejší účastník Ústavnímu soudu dále vytýká, že tento nesprávně interpretuje rozhodnutí Soudního dvora EU, neboť tato rozhodnutí dle názoru vedlejšího účastníka plně přisvědčují jeho právnímu názoru, nikoli právnímu názoru Ústavního soudu. Pro závěr, že stávající vnitrostátní právní úprava nepočítá s plným uspokojením nároků klientů zkrachovalých cestovních kanceláří ze strany pojišťoven, svědčí dle názoru vedlejšího účastníka i aktuální legislativní proces týkající se novely zákona č. 159/1999 Sb., v jehož rámci Senát vrátil Poslanecké sněmovně návrh této novely

a uplatnění „bezlimitního“ pojištění tak nepodpořil. Závěrem svého vyjádření vedlejší účastník předložil Ústavnímu soudu vlastní výklad ustanovení § 6 až § 8 zákona č. 159/1999 Sb., přičemž Ústavnímu soudu navrhl, aby ústavní stížnost zamítl.

9. Stěžovatelé ve své replice ze dne 10. 3. 2016 toliko uvedli, že setrvávají na své ústavní stížnosti, neboť mají za to, že vedlejší účastník ve svém vyjádření neuvedl žádné skutečnosti, které by odůvodňovaly změnu stanoviska, které Ústavní soud vyslovil v nálezu sp. zn. III. ÚS 1996/13.

10. Ústavní soud pro úplnost uvádí, že Obvodní soud pro Prahu 2 se k ústavní stížnosti přes výzvu Ústavního soudu nevyjádřil.

V.

11. Po prostudování ústavní stížnosti, vyžádaného spisového materiálu a vyjádření vedlejšího účastníka dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

12. Jak vyplývá z výše uvedeného, je podstatou nyní posuzované ústavní stížnosti námitka stěžovatelů, dle níž soud prvního stupně při posuzování důvodnosti jejich žaloby na zaplacení dosud neuhrazené části pojistného plnění představujícího stěžovateli uhrazenou cenu zájezdu, který však z důvodu úpadku cestovní kanceláře pojištěné pro tento případ u vedlejšího účastníka (žalovaného) již nebyl realizován, interpretoval příslušná ustanovení zákona č. 159/1999 Sb. ústavně nekonformním způsobem, čímž zasáhl do jejich ústavně zaručených práv.

13. Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně připomíná, že je podle čl. 83 Ústavy České republiky soudním orgánem ochrany ústavnosti a tuto svoji pravomoc vykonává mimo jiné tím, že ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavních stížnostech proti pravomocným rozhodnutím a jiným zásahům orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod [viz § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Ústavní soud není součástí soustavy obecných soudů, a proto není povolán k instančnímu přezkumu jejich rozhodnutí. Oprávnění Ústavního soudu k zásahu do rozhodnutí obecných soudů je dáno, pokud výklad podústavního práva obecnými soudy není ústavně konformní, vyplývá z nesprávného hodnocení významu základního práva a má podstatný význam pro rozhodnutí soudu (tzv. Heckova formule) [Wagnerová, E.; Šimíček, V.; Langášek, T.; Pospíšil, I. a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012, str. 32, bod 109].

14. Shora nastíněné oprávnění k zásahu Ústavního soudu do rozhodovací činnosti obecných soudů (zde Obvodního soudu pro Prahu 2) je pak dáno i v nyní souzené věci.

15. Ústavní soud předně nemohl odhlédnout od skutečnosti, že otázka ústavně konformního výkladu pro nyní souzenou věc rozhodných zákonných ustanovení, tj. ustanovení § 6 až § 8 zákona č. 159/1999 Sb., jím již byla v minulosti řešena, přičemž se tak stalo právě k návrhu vedlejšího účastníka. Ten svou tehdejší ústavní stížností rozporoval závěr obecného soudu, který upřednostnil takový výklad příslušných ustanovení zákona, jenž zákazníkovi cestovní kanceláře garantoval právo na vrácení celé ceny zájezdu, nikoli pouze její poměrné části. O této ústavní stížnosti bylo rozhodnuto již zmíněným nálezem ze dne 16. 7. 2015, sp. zn. III. ÚS 1996/13, v němž

Ústavní soud uzavřel, že ustanovení § 6 až § 8 zákona č. 159/1999 Sb. je s ohledem na mezinárodní závazky České republiky, která přenesla část svých kompetencí na Evropskou unii, třeba interpretovat eurokonformním způsobem. To v daném případě přináší nutnost vykládat předmětná ustanovení zákona č. 159/1999 Sb. s přihlédnutím k účelu Směrnice č. 90/314/EHS implementované do právního řádu České republiky právě zákonem č. 159/1999 Sb., tj. tak, že při posuzování nároku spotřebitele ze zvláštní právní úpravy pojištění záruk pro případ úpadku cestovní kanceláře „nelze použít omezení pojistného plnění vyplývajícího at' již z § 28 odst. 1 a 3 zákona č. 37/2004 Sb., či pojistných podmínek pojišťovny, neboť soukromoprávní ujednání dvou podnikatelských subjektů nemůže vést k vyloučení nebo omezení zákonných nároků spotřebitele, který navíc na toto soukromoprávní ujednání nemá jakýkoliv vliv. Ujednání pojišťovny s cestovní kanceláří, které omezuje práva spotřebitele zaručená právem Evropské unie a následně také ustanoveními § 6 až 8 zákona č. 159/1999 Sb., je tak ve vztahu ke spotřebiteli neúčinné, respektive jej - jako subjekt stojící mimo jimi uzavřenou smlouvu - nezavazuje, takže nemůže být promítnuto do jeho právní pozice; neposkytnutí plné náhrady (the refund of all money paid over, die Erstattung aller vom Verbraucher gezahlten Beträge) by proto odporovalo závazkům České republiky plynoucím z jejího členství v Evropské unii (čl. 1 odst. 2, čl. 10a odst. 1 Ústavy).“

16. To se však v nyní souzené věci nestalo, neboť soud prvního stupně upřednostnil takový výklad rozhodných ustanovení zákona č. 159/1999 Sb., jenž připouští možnost omezení práv spotřebitele projevující se v daném případě poměrným snížením výše vyplaceného pojistného plnění s poukazem na stranami pojistné smlouvy ujednaný limit. Protože pojistná smlouva v nyní posuzovaném případě ujednání o limitu pojistného plnění obsahovala, dospěl soud prvního stupně k závěru, že stěžovatelé nemají právo na úhradu celé ceny zájezdu, ale pouze její poměrné části. Takový výklad zákona však s ohledem na závěry podrobně vysvětlené v nálezu sp. zn. III. ÚS 1996/13 nelze považovat za ústavně konformní.

17. Na právě uvedeném nejsou způsobilé nic změnit ani rozsáhlé námitky vedlejšího účastníka, které tento proti nálezu sp. zn. III. ÚS 1996/13 vznesl ve svém vyjádření. To proto, že tyto námitky jsou ve své podstatě pouze zopakováním toho, co vedlejší účastník Ústavnímu soudu předestřel již ve své původní ústavní stížnosti, která však byla Ústavním soudem zamítnuta, neboť Ústavní soud dospěl k jinému právnímu názoru, než je názor vedlejšího účastníka. S těmito námitkami se pak Ústavní soud ve svém nálezu, který je poměrně rozsáhlý, již vypořádal, přestože vedlejší účastník je přesvědčen o opaku. Ústavní soud proto nyní na odůvodnění tohoto nálezu pouze odkazuje.

18. Jedinou námitkou, na níž Ústavním soudem v nálezu sp. zn. III. ÚS 1996/13 nebylo (a ani nemohlo být) reagováno, byla námitka, že výklad předmětných ustanovení zákona č. 159/1999 Sb. provedený Ústavním soudem není správný, neboť úmyslem zákonodárce nebylo zaručit spotřebitelům (klientům zkrachovalých cestovních kanceláří) plné uspokojení jejich nároků ze strany pojišťoven, což vedlejší účastník dovozoval z průběhu tehdy aktuálního legislativního procesu týkajícího se novely zákona č. 159/1999 Sb. Vedlejší účastník v této souvislosti poukazyval na to, že v rámci novelizace předmětného zákona byl předložen návrh zakotvující princip neomezeného plnění ze strany pojišťovny, který však nebyl Senátem přijat. Rovněž tato skutečnost (tj. skutečnost, že takový návrh změny zákona č. 159/1999 Sb. byl vůbec předložen),

dle vedlejšího účastníka svědčí o tom, že zákon v jeho rozhodném (původním) znění s bezlimitním pojistným plněním vůbec nepočítal.

19. Této argumentaci však Ústavní soud nemohl přisvědčit. Je tomu tak z toho důvodu, že v mezidobí (konkrétně dne 29. 12. 2015) nabyl účinnosti zákon č. 341/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu a o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 341/2015 Sb.“). Tímto zákonem bylo dotčeno též znění ustanovení § 6 až § 8 zákona č. 159/1999 Sb. K novelizaci těchto ustanovení Důvodová zpráva k zákonu č. 341/2015 Sb. uvádí následující: *„Podle eurokonformního výkladu, který zastává též MMR, Zákon zajišťuje v ustanoveních o povinném pojištění záruky pro případ úpadku uspokojení zákazníků v plné výši a v plném rozsahu. Přesto v zájmu jednoznačného výkladu se MMR rozhodlo předložit novelu Zákona, která zpřesní ustanovení o povinném pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře tak, aby byla beze zbytku zajištěna ochrana zákazníků odpovídající Směrnici a nemohlo docházet k různým výkladům v neprospěch zákazníka. Jediným možným výkladem bude v duchu předkládané novely Zákona to, že pojistná smlouva musí zajistit v případě úpadku cestovní kanceláře, aby byly splněny veškeré zákonné nároky zákazníků, a to v plném rozsahu bez jakéhokoli krácení. S tímto cílem souvisejí i téměř všechny další navrhované úpravy v novele Zákona.“* Z právě citovaného dle názoru Ústavního soudu zřejmě plyne, že bylo úmyslem zákonodárce již od počátku (tedy již v době, kdy došlo k přijetí zákona č. 159/1999 Sb.) zajistit, že zákazníkům cestovní kanceláře bude v případě jejího úpadku skrze pojišťovnu vráceno vše, co tito za zájezd zkrachovalé cestovní kanceláři zaplatili, přičemž předmětnou novelizací mělo být zabráněno pouze případným výkladovým nejasnostem, které s sebou původní znění zákona přinášelo. Ani tato námitka vedlejšího účastníka proto nemohla být shledána důvodnou.

VI.

20. Ústavní soud uzavírá, že soud prvního stupně tím, že při posuzování důvodnosti žaloby stěžovatelů vycházel z takového výkladu zákona č. 159/1999 Sb., který není ústavně konformní, když nerespektuje mezinárodní závazky České republiky plynoucí z jejího členství v Evropské unii, porušil právo stěžovatelů na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, jakož i právo na ochranu majetku ve smyslu čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Proto Ústavní soud podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti vyhověl a podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu napadené rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil.

21. V dalším řízení bude úlohou soudu prvního stupně znovu posoudit důvodnost žaloby stěžovatelů, a to s ohledem na principy v tomto nálezu vyslovené.

22. O ústavní stížnosti bylo rozhodnuto bez nařízení jednání, neboť Ústavní soud dospěl k závěru, že by od něj nebylo možno očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 14. června 2016

Jan Musil
předseda IV. senátu Ústavního soudu